

Zárójelentés
az OTKA 43599 számú kutatásról
Források a magyar rádiózás történeti kutatásához 1945–1994

Témavezető: Kővágó Sarolta

A kutatásban részt vett: Agárdi Péter
Zalai Katalin
Horváth Julianna
Vámos György

Valamint Kaba Eszter
Sávoly Tamás
Sztanek Anna
Tóth Éva
Varró István

1. *Kutatásban résztvevők azonosak-e a szerződésben szereplő kutatókkal?*

Nem. Indoklás: Az eredetileg pályázott kutatókon kívül mások is részt vettek a munkában, mert két kutatót elfoglaltsága miatt helyettesíteni kellett; továbbá szükség volt a feltárt anyag mielőbbi rendezésére.

2. *Az elvégzett munka megfelel-e a munkatervben tervezettnek?*

Igen.

A kutatás a források felmérésére és lehetséges rendezésére irányult, hogy elősegítse a rádiótörténet hiányzó fejezeteinek, a rádiózás 1945 utáni szakaszának a tudományos feldolgozását. A folyamatosan bővülő iratjegyzékkel és az újságcikkek adatbázisával megteremtettük annak alapját, hogy a Politikátörténeti Levéltárban jó feltételekkel indulhasson a feldolgozás, de az anyag terjedelmessége és a kutatásra fordítható idő, főként az anyagiak eddigi korlátozottsága nem tette lehetővé a bővebb merítést.

Célszerű volna a kutatást folytatni, mert még elég sok a feltáratlan irat és újságcikk, amelyeket jegyzékbe kellene foglalni. Az újabb technikai lehetőségek kihasználásával (szkennelés, digitális fotózás, OCR-programok, adatbázis stb.) gazdaságosabb és talán gyorsabb lehet a haladás. Szükséges volna néhány további vidéki levéltár (Vas megye, Győr, Borsod) anyagának a kutatására is. Az ügyet az is sürgőssé teszi, hogy várhatóan nagyobb átrendezések, selejtezések lesznek a különböző gyűjteményekben, pl. a Magyar Rádió irattárában.

3. **Publikációk .**

1. Katona J; Vámos Gy.: *Nagy Imre és a Szabad Európa Rádió 1956-ban.*, In: Nagy Imre és kora I. kötet, 139. p, 2003.
2. Vámos Gy.: „*Mit ér a szó most?*” *Rádióműsorok Sztálin haláláról*, Beszélő 2003/3, 2003.
3. Vámos Gy: *A Nyugat hangja Nagy Imréről*, Múltunk 2005/3, 2003.
4. Agárdi P: *A Magyar Rádió utolsó 15 éve*, Médiakutató., 2004.
5. Vámos Gy: *Vihar a szószéken, Egyházi beszédek cenzúrázása 1940-ben*, Múltunk, 2004. 2., 2004.
6. Agárdi P.: *Rádió és médiapolitika a századforduló Magyarországon*, Új Mandátum Kiadó, 2005.
7. Kővágó S: *A Magyar Rádió és a műsorpolitika, 1948 decembere és 1949 decembere között*. Múltunk 2005/3, 2005.

8. Vámos Gy: *Vajat ágyú helyett. Tallózás az első Nagy Imre kormány megalakulásának nyugati rádió és sajtóvisszhangjában.* in: Nagy Imre és kora IV. kötet Nagy Imre Alapítvány, 2006. 234-273 old.
9. Vámos Gy: *Titkos történelem. Epizódok a magyar sajtó és a rádiózás történetéből.* Kézirat (320 old) 2005.
10. Kővágó S: *A Magyar Rádió Irodalmi Osztályának műsorpolitikája 1948, a fordulat éve után.* In: Többszólamúság a könyvtárban, Kaposvári Egyetem CSVN Ped. Kar., 2006.
11. Vámos Gy: *Itt a Szabad Európa Rádiója, a szabad Magyarország hangja. Műsortükör, 1956. október 24.* Századok, 2006. október.
12. Vámos Gy: *Itt a Szabad Európa Rádiója. Műsortükör, 1956. október 23–november 5.* Kézirat (940 oldal.)
13. *Náray Antal vallomása.* Múltunk, 2006/3. (Közreadja: Vámos György)
14. Vámos Gy: *Forrás jelenti. A Szabad Európa Rádió grazi irodájának telefonjelentései a müncheni központnak 1956. november 7-19 között.* ÁBTL évkönyv, megjelenés előtt.
15. Szól a rádió... Újságcikkek a rádiózásról 1924-1994. Kézirat

Előadások:

1. Kővágó Sarolta: Rádióiskola a Magyar Rádióban. Elhangzott az I. Durkó Mátyás Konferencia és Jubileumi Szakmai Találkozó keretében (Debrecen, 2006. szeptember 26-27.). Debreceni Egyetem BTK Művelődéstudományi és Felnőttnevelési Tanszék.
2. Kővágó Sarolta: Az iskolarádió Magyarországon. Elhangzott: Kaposvári Egyetem Tudományos Napok keretében, 2006. november 7.

További, még készülő publikációk:

1. Iratok a Magyar Rádió történetéből, 1944-1994. Dokumentumkötet (kézirat)
2. Vámos György: A magyar nép nevében! Felelősségre vont rádiósok 1945. után. (Igazoló Bizottság, népbírói és rendőrségi eljárások.)
3. Vámos György: A Magyar Rádió és a külföldi magyar adóállomások a XX. Kongresszustól a kádári konszolidációig. Politikai viszonyok és műsorok.
4. Kővágó Sarolta: Rádióiskola a Magyar Rádióban 1946–1949 között.
5. Kővágó Sarolta: Az iskolarádiózás és a politika (1946–1953)

4. A kutatás célja forrásfeltárás- és rendezés volt.

A pályázati időszakban (2002–2006) a következő levéltárakban és könyvtárakban kutattunk:

Magyar Rádió Archívuma
 Magyar Országos Levéltár
 Politikatörténeti és Szakszervezeti Levéltár
 Fővárosi Levéltár
 Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára
 Országgyűlési Könyvtár
 Országos Széchényi Könyvtár
 Politikatörténeti Intézet Könyvtára
 Petőfi Irodalmi Múzeum Hangtára
 Nyílt Társadalom Alapítvány Archívuma (OSA)
 Szabolcs megyei Levéltár
 Szolnok megyei Levéltár

1. *A feltárás eredménye:*

a. Mintegy 2,5 folyóméter rendezett iratmásolat, jegyzékkel, az eredeti források feltüntetésével. Az iratok jegyzéke a mellékletben.

b. A magyar lapokban 1944 októbere és 1951 februárja között 7600 újságcikket regisztráltunk a rádiózásról. A cikkek egyharmadáról fénymásolatot, illetve digitális másolatot és leíratot készítettünk. A további feldolgozásra nem volt anyagi fedezet. A feldolgozásához adatbázist készítettünk, amely tartalmazza a cikket közreadó újság nevét, a megjelenés dátumát, a cikk címét és szerzőjét, továbbá a cikkről készített képet, illetve szerkeszthető szövegét.

A rádiótörténet, a tájékoztatáspolitiká az 1945 utáni korszakban a társadalompolitika egyik lényeges eleme volt. A felkutatott anyag alapján a feldolgozás és a publikáció lehetősége nagyobb, mint a kutatást megelőzően.